

ФИНАНСИРАНЕ НА „ИСЛЯМСКА ДЪРЖАВА“ КАТО СЕКЮРИТИЗИРАН ПРОБЛЕМ

Гергана Йорданова

ISLAMIC STATE FUNDING QUA SECURITIZED PROBLEM

Gergana Yordanova

Резюме: Финансирането на „Ислямска държава“ е секюритизиран проблем на глобалната сигурност, чиято десекюритизация продължава да бъде на дневен ред за голям брой изследователи, експерти от практиката и криминалисти. Настоящата статия систематизира и допълва основните източници на приходи, съгласно последната класификация на FATF и представя възгледите на автора как финансирането на тероризма би могло да бъде минимизирано.

Ключови думи: финансиране на тероризъм, изтиране на пари, „Ислямска държава“, FATF.

Abstract: “Islamic State” financing is global security’s securitized problem whose de-securitization is still on the agenda of a large number of researchers, experts of practice and criminologists. The present article systematizes and supplements the main sources of income according to the last FATF` classification, and represents the author's views on how terrorist financing could be minimized.

Keywords: Terrorism Financing, Money Laundering, “Islamic State”, FATF.

Основни постановки

Въпросът за финансиране дейността на сунитската джихадистка групировка „Ислямска държава в Ирак и Леванта“ (ДАЕШ) може да се разглежда като секюритизиран проблем на глобалната сигурност. Финансовият въпрос е водещия фактор на последващото ѝ глобално разрастване и геополитическо влияние, а така също и за формирането ѝ като сложна организирана престъпна група с висока обществена опасност. Към настоящия момент, от финансова гледна точка, „Ислямска държава“ е най-богатата ислямистка терористична организация в света, надвишаваща в пъти икономическите и финансови възможности на предшестващата я „Ал-Каида“ в Ирак, от една страна. От друга, тя се явява най-голямата опозиционна формация на режима на Башар ал-Асад в Сирия, превъзхождайки „Сирийска национална

опозиция“ и фронта „Ал Нусра“ и измествайки ги от основните им сфери на влияние.

За изключително кратко време „ДАЕШ“ успява да се вмести в геополитическите дискурси в Широкия Близък Изток и да установи тесни бизнес контакти с някои кръгове в управляващата Партия на справедливостта и развитието на президента Ердоган в Турция (на мястото на „Джабхат ан-Нусра“) във връзка с контрабандната търговия със сирийски нефт¹, което действително ѝ осигурява перманентни финансови приходи и устойчива финансова сигурност.

Финансиране на „Ислямска държава“ – основни приходни и разходни пера

Поради значителната си военна мощ и превъзходство „Ислямска държава“ контролира по абсолютно криминален, незаконен начин обширни географски територии, части от суверенни държавни образувания в Североизточна Сирия, Западен и Северен Ирак, Либия, Афганистан и Североизточна Нигерия, богати на природни ресурси и генериращи значителни приходи от икономическото им експлоатиране, които са основно перо в „...бюджета на „Халифата“ – държава...“, както го дефинира проф. Чуков (2016)².

Видно от доклади на Международната работна група за финансово действие (срещу изпирането на пари) – FATF (2015 г.)³ и Европейския парламент (2017 г.)⁴ относно начините на финансиране на „Ислямска държава“, налице е разнообразие от методи, форми и типологии за акумулиране на средства за финансиране дейността на групировката. Събирането на средствата е децентрализирано, а разходването им – централизирано, посредством използване на отделни координатори (по видове ресорни политики, съгласно концепцията на Дивана на „Халифата“⁵). Разработена е и се спазва строга йерархична пирамидална система на отчитане, както на получените приходи, така и на направените разходи въз основа на акумулираните икономически активи.

¹ Абу Абдула аш Шами (Мохамед Отуан), един от религиозните водачи на фронта „Ан-Нусра“. Цит. по **ЧУКОВ**, Владимир. ДАЕШ: (Не)Ислямска държава. Глава трета „Халифатът“ – държава. 3.5.2. „Нефтът – основно перо в бюджета на ИДИЛ“. Стр. 261. София: Изток-Запад, 2016.

² Supra 1. Ibid. P. 260.

³ Financing of the Terrorist Organisation Islamic State in Iraq and the Levant (ISIL). Chapter III. Financial Action Task Force [online]. February 2015. [viewed August, 31st 2022]. Available from: www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/Financing-of-the-terrorist-organisation-ISIL.pdf

⁴ LEVALLOIS, Agnès and Jean-Claude COUSSERAN. The financing of the ‘Islamic State’ in Iraq and Syria (ISIS). European Union Policy Department, Directorate-General for External Policies. AFET. September 2017. ISBN: 978-92-846-1197-3 [online]. [viewed August, 31st 2022]. Available from: www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2017/603835/EXPO_IDA%282017%29603835_EN.pdf

⁵ Supra 1. Ibid. P. 258-260.

Видно от начина, по който съпоставя основните източници на ресурси и начина на разходването им, „ДАЕШ“ очевидно съставя „бюджет“ и залага планирани приходи и разходи, като текущо през годината следи за контролираното му изпълнение, съгласно предварително заложеното в плана⁶. Допуска се, че на практика под прикритието на международна ислямистка терористична организация „ДАЕШ“ функционира като добре изградена стройна глобална бизнес структура – финансов холдинг със смесена дейност и силни капиталови връзки между отделните структурни (дъщерни) елементи, които съдействат за разрастване на цялата икономическа структура в процеса на развитието и утвърждаването си.

Видимата част на тази бизнес „империя“ са някои представителства, разположени в почти всяка част на света, действащи като нелегални офиси на системата „Хауала“ (обменни бюра, хауаладарски офиси)⁷ и служещи за получаване и изпращане на пари в брой с цел финансиране на самоубийствени терористични актове и на терористична дейност като цяло. Заради тяхното функциониране Централната банка на Ирак съставя „черен списък“ със 142 обменни бюра (хауаладарски офиси) по подозрение, че приемат и изпращат парични средства, свързани с дейността на „ДАЕШ“. Към тях са идентифицирани и два международни контрабандни канала за изпиране на пари и финансиране на терористична дейност през Турция и Йордания⁸.

Независимо от пъстрата мозайка от финансови и нефинансови активи, с които „Ислямска държава“ разполага, съгласно последната класификация на FATF същите могат да бъдат систематизиран до пет основни приходоизточници, всеки от които съдържа в себе си различни по своя *modus operandi* типологии на проявление на изпиране на пари и финансиране на радикална терористична дейност (вж. Таблица 1). Следва да се отбележи, че доколкото групировката извършва дейността си в условията на нелегалност, конспиративност и секретност, а транзакциите, свързани със сетълмент от типа „Хауала“ не оставят документални следи, практически е невъзможно да бъдат доказани по категоричен и неоспорим начин (вкл. с веществени доказателства и информация от открити източници) по-голямата част от тезите и твърденията, изложени по-долу.

⁶ Supra 1. Ibid. P. 260.

⁷ Арабска неформална и незаконна в редица държави и юрисдикции по света финансова система за прехвърляне на парични средства в брой, без физическа доставка на парите, без клиентска идентификация и без каквито и да било финансово-счетоводни документи като доказателство за извършената финансова операция.

⁸ **COCKER**, Margaret. How Islamic State's Secret Banking Network Prospers, *The Wall Street Journal*, [online]. 24.02.2016. [viewed August, 31st 2022]. Available from: www.wsj.com/articles/how-islamic-states-secret-banking-network-prospers-1456332138

Таблица 1 Примерна систематизация на основни приходоизточници на „Ислямска държава“

РЕСУРСИ	ТИПОЛОГИИ И ПОДТИПОЛОГИИ ЗА ФИНАНСИРАНЕ НА ТЕРОРИЗЪМ
<p>1. Незаконни облаги от контрола върху окупираните суверенни територии</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Контрол над местни банки и трезори, в т.ч. обири и грабежи на активи (депозитна база и спестявания); • Експроприация на икономически активи; • Съвременно робство над селскостопански производители; • Рекет и контрабанда; • Нови форми на данъчни, валутни и митнически приходи; • Контрол над системно важни енергийни инфраструктури; • Контрол над артефакти, незаконна търговия с антики в <i>Darknet</i>, вкл. незаконен данък „антики“ за притежателите им; • Контрол над нарко пазара и бизнеса с хероин и изкуствени наркотици (основно каптагон и амфетаними); • Контрол над основни транспортни коридори и експлоатация на незаконни контролно-пропускателни пунктове, в т.ч. с дискриминационни такси (една сума за поддръжници и друга, по-висока за идеологически противници и „обикновени“ граждани);
<p>2. Отвлечения на хора с цел откуп, робство и препродажба на жени като робини или за сексуална и медицинска експлоатация</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Отвлечения с цел откуп, робство (сабая) и сурогатно майчинство; • Приходи от търговия с човешки органи, кръвна плазма (от редки кръвни групи) и насилствени кръстосани трансплантации; • Приходи от варварския сексуален Джихад с жени (Доктрина за сексуалното робство „Джихад ал Никах“); • Приходи от принудителни бракосъчетания на момичета-робини с бойци на „Ислямска държава“ и „законна“ полигамия; • Приходи от продажба на жени-бойци, в т.ч. и на жени-полицаи за попълване отрядите на „Хисба“ (ислямската морална полиция); • Приходи от он-лайн аукциони в интернет за (пре)продажба на пленници и роби/робини; • Приходи от (пре)продажба на малки момченца за групови изнасилвания;

РЕСУРСИ	ТИПОЛОГИИ И ПОДТИПОЛОГИИ ЗА ФИНАНСИРАНЕ НА ТЕРОРИЗЪМ
<p>3. Материална помощ от наетите чуждестранни бойци</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Приходи от еднократен встъпителен членски внос; • Приходи от годишен членски внос на бойците; • Приходи в материална форма: оръжие, боеприпаси, леки и лекотоварни автомобили, автомобилни части и козметика за автомобили, камуфлажно оборудване и др.; • Приходи от бойци, действащи като финансови мулета или събирачи на дарения в полза на „Ислямска държава“; • Други материални ресурси – устройства за подслушване и заглушаване, радио-комуникационна, мобилна и компютърна техника, батерии, соларни устройства, бинокли, достъп до платформи за комуникация, валутен обмен и др.;
<p>4. Акумулирани средства чрез съвременни платежни, клиринг и сетълмент системи, социални и комуникационни мрежи и канали</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Парични и платежни преводи от/до цял свят; • Традиционни електронни банкови преводи чрез банкови и платежни сметки, открити в кредитни институции; • Превод на „бързи пари“, посредством арабските неформални системи за доверително управление; • Приходи по линия на ислямските (Шариатски) финанси; • Приходи от сеньоража и валутно-курсните разлики на емитираната „собствена валута“ – „златен ислямски динар“; • Приходи от прехвърлени пари по социалните мрежи за обмен на информация, „благотворителни кампании“ за набиране на средства по интернет, мобилно приложение за изпращане на средства, собствени компютърни игри; • <i>Fishing</i>, финансови престъпления и кражба на пари, директно от банкови сметки чрез хакерски атаки; • Нерегламентиран достъп до банкови и платежни сметки, издадени платежни карти по тях и други платежни инструменти (пътнически и други чекове, ваучери, предплатени карти);
<p>5. Дарения от фондации, фондове, вакъфи и частни лица</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Приходи от задължителен данък „закат“; • Финансови трансфери от различни ислямски фондации и доверителни фондове, богати частни лица и компании; • Дарения в натура; • Бартерни сделки – „петрол срещу оръжие“, „петрол срещу храни“; • Незаконно отклонени средства от дарения по линия на международни хуманитарни операции, от дарения в полза на международни организации с хуманитарен или благотворителен статут или през интернет канали, с наслагване на броя участници във веригата с оглед затрудняване проследяемостта на операциите;

Източник: *собствена интерпретация на база данните в докладите на FATF и Европейския парламент и допълнителна информация от открити източници*⁹.

Незаконните облаги, произтичащи от контрола върху окупираните суверенни географски територии (Табл. 1, т. 1) представляват имущество, придобито по криминален начин, следствие на редица престъпни деяния: грабежи, отвлечения, ограбвания, джебчийство, кражби, рекет, изнудвания, финансови манипулации, длъжностни и документни престъпления, изнасилвания и др. По-голямата част от прехвърляните парични средства в резултат на предикатните престъпления се реализира посредством тайната мрежа от многобройни местни хауаладарски офиси, които предлагат платежни услуги със сетълмент¹⁰ от типа „Хауала“, поради липса на друга алтернатива в района. Престъпните деяния произтичат от следните примерни типологии за финансиране на тероризъм (в т.ч. и за изпиране на пари):

1. Грабеж на икономически активи и природни ресурси, рекет и контрабанда – основен приходоизточник са средствата от продажба на суров петрол и природен газ в контролираните Сирийски и Иракски провинции. Проф. Владимир Чуков посочва „черното злато“ като „...основното перо в бюджета на ИДИЛ...“¹¹. Доколкото срещу групировката са наложени санкции на глобално ниво, всички горива и природни ресурси, продавани от нея, попадат в обхвата на незаконната, контрабандна търговия и формално тя не е предпочитан търговски контрагент. Независимо от това съществуват редица държави, предпочитачи да търгуват с „Ислямска държава“ въпреки забраната (Турция), поради предлагани отстъпки за количества. А посредством последните – и други държави, които попадат в дефиницията на „краен потребител“ на петрола и газа на „Ислямска държава“, препродадени им чрез първия контрагент по сделката (Турция). След установяване на контрол над нефтените кладенци и газови находища и „...продължавайки традицията, създадена от сирийското правителство, „Ислямска държава“ предлага на местните племена „договори за охрана на местното общество...“¹², които се оказват доста по-изгодни от предишните, сключени с Катар и Саудитска

⁹ Supra 3, 4. Ibid.

¹⁰ Окончателното прехвърляне на парите между прехвърлителя (изпращача) и приобретателя (получателя), с което се урежда финансовото взаимоотношение между тях съгласно предварително договореното. Сетълментът се счита за окончателен тогава, когато бъдат заверени позициите и на двете страни, т.е. прехвърлителят е получил потвърждение, че приобретателят е получил парите – обект на прехвърлителната сделка.

¹¹ Supra 1. Ibid. P. 260.

¹² Supra 1. Ibid. P. 261.

Арабия, защото им дават по-високи бонуси и им гарантират относително по-висока сигурност срещу евентуални посегателства. Според петролния инженер Сюлейман ал Абас¹³ „...от началото на гражданската война до средата на 2015 г. са откраднати 43 млн. барела с нефт, чиято стойност ....“ се изчислява „...на 50 млрд. USD...“¹⁴ Според д-р Осама ал Кади¹⁵ газът е още по-важен за „ДАЕШ“ в сравнение с нефта, доколкото „...основни промишлени предприятия като тези в Табка и Дейрезор са газифицирани. Освен това електроцентралите в Дейрезор, Латакия, Дамаск и Суеда работят на газ именно от находища, контролирани от ИДИЛ...“¹⁶ По данни на открити източници на американските разузнавателни служби¹⁷, само през 2014 г. „Ислямска държава“ генерира около 100 млн. USD на черния пазар на петрол, след получаване на контрола върху тръбопроводите в Ирак и Сирия. Дистрибутирането на газа следва пътя на контрабандните нефтени цистерни от Сирия към Турция – „...военен път, който минава през село Араб иза, западно от сирийския пограничен град Джараблус и Сулук, където има малки рафинерии и изградени нелегални нефтопроводи до турската граница...“¹⁸, след което се претоварва на специални танкери в пристанището в Джейхан (провинция Адана, Турция), откъдето се (пре)продава на крайни клиенти от цял свят¹⁹. Неофициални източници на Иракското разузнаване твърдят, че нефт на „Ислямска държава“ се продава и в някои иракски региони, контролирани от кюрдите. Последните отричат това. Доколкото търговията с енергийни ресурси е незаконна, а пласментът - контрабанден, предпочитан начин за заплащане при всички операции с нефт и газ на „ДАЕШ“ остава сетълментът на парични средства от „Хауала“ тип, за да няма счетоводни следи при евентуално разследване от властите;

2. Контрол над банките и трезорите, в т.ч. банкови обири и грабежи на банкови активи – значителна част от финансовата мощ на

---

¹³ Министър на петрола и минералните ресурси на Сирия (2013 – 2016) и бивш експерт в Сирийската държавна петролна компания. В момента е сред лицата, спрямо които Обединеното Кралство Великобритания наложи финансови санкции поради активното му участие в репресиите спрямо цивилни граждани в гражданската война в Сирия.

¹⁴ Supra 1. Ibid. P. 261.

¹⁵ Ръководител на група за изследване на сирийската икономика (Сирийски център за политически изследвания). Supra 1. Ibid. P. 262.

¹⁶ Supra 1. Ibid. P. 264.

¹⁷ SMITH Grant, Ilya ARKHIPOV and Henry MEYER. Obama and Putin Agree on Bombing Islamic State's Oil Pipeline. *Bloomberg* [online]. 19.11.2015. [viewed August, 31st 2022]. Available from: www.bloomberg.com/news/articles/2015-11-19/obama-in-sync-with-putin-on-bombing-islamic-state-oil-riches

¹⁸ МУНАУАРА, Х. Нефтът на ИДИЛ... как се продава... кой го купува? *Al-Arabiya* [online]. 22.02.2015. Supra 1. Ibid. P. 266.

¹⁹ KIOURKTSOGLU, George and Alec D. COUTROUBIS. ISIS Export Gateway to Global Crude Oil Markets. *Slide share* [online] 05.02.2006. [viewed August, 31st 2022]. Available from: www.slideshare.net/SimonJacques1/isis-export-gateway-to-global-crude-oil-markets

„ДАЕШ“ се дължи на ограбените финансови ресурси и контролиран холдинг от 130 клона на бивши държавни банки на територията на окупираните градове в Сунитския триъгълник (Ал Анбар, Фалуджа, Рамади, Абу Граиб), Мосул, Ниневия, Салах дин и цялата провинция Киркук в Ирак, чиято налична депозитна маса се равнява на около 450 млн. USD²⁰. Контролът върху тези кредитни институции е постигнат благодарение на доверени служители, които от години работят в тях, умело прикривайки принадлежността си към терористичното движение. Окупираните банки служат на терористите единствено като физическа „касичка“, в която депозират натрупаните незаконни облаги без да могат да ги трансферират извън страната, поради наложените санкции от международната финансова общност и изключването на част от контролираните банки от глобалната SWIFT система. Последното е фактор за ускореното използване на алтернативни, неформални системи за превод на парични средства със сетълмент от типа „Хауала“. Системата е основен принцип на банковото дело на „ДАЕШ“. Министерство на финансите на САЩ посочва, че въпреки липсата на финансово-счетоводни документи, през 2014 г. окупираните банки в Ирак са донесли на групировката около 500 млн. USD приходи (с 50 млн. USD повече в сравнение с информацията, представена от Центъра за анализ на тероризма (Франция))²¹. Голяма част от тези средства обаче са деноминирани в местна валута (IQD), което в съчетание с наложените ограничения за трансгранични валутни преводи и валутен арбитраж прави ресурса неизползваем извън страната и налага превалутирането му в друга, международно конвертируема валута. Сред получените активи, депозирани в окупираните банки, са и дългогодишните скромни спестявания на местните християнски, язидски и арамейски общности, които „ДАЕШ“ облага първоначално с 5% данък, въвеждайки нова форма на допълнителна данъчна тежест, подобно на данъка „закат“ за мюсюлманските клиенти и данъка „джизия“ за немюсюлманските клиенти;

3. Нови, незаконни форми на данъчни и митнически приходи – следствие на широкомащабната търговия с петрол и газ „Ислямска държава“ създава своя собствена стройна данъчна и митническа система, която макар от юридическа гледна точка да е незаконна и контрабандна, отчита и натрупва задължителните отчисления в полза на групировката, по цялата верига на стойността в

²⁰ По данни на Център за анализ на тероризма (Франция). *Supra* 1. *Ibid.* P. 267.

²¹ The Financial Stability Oversight Council 2015: Annual Report. *US Department of Treasury* [online] [viewed August, 31st 2022]. Available from: <https://home.treasury.gov/policy-issues/financial-markets-financial-institutions-and-fiscal-service/financial-stability-oversight-council/studies-and-reports/annual-reports/fsoc-2015-annual-report>

контрабандния процес и рекета. Независимо от конспиративния начин, по който работят контрабандните канали на „ДАЕШ“, открити източници посочват²², че групировката налага специфичен данък за транзитно преминаване на всички стоки и услуги през стратегически пътни инфраструктури на територията на контролираната от нея географската зона в Северен Ирак, в размер на 200.00 USD (на камион) и допълнително още 800.00 USD митнически такси (на камион), за внос на стоки и услуги на територията на Ирак, през Сирийската и Йорданската граница. До 2016 г. данъци се налагат и върху населението. Заплатите на всички чиновници, работещи в държавни институции на територията на провинция Ниневия (около 60 хиляди души), се облагат с 50%, което носи около 500 – 600 млн. USD годишно приходи от личен подоходен данък за терористичната групировка²³. Възстановен е един от старите Шариатски данъци, „джизия“²⁴, с който „ДАЕШ“ облага всички мъже немюсюлмани, освен ако „доброволно“ не приемат исляма (форма на верски данък, заради различна етно-конфесионална ориентация²⁵). Местните губернатори от „ДАЕШ“ (валии на окупираните географски области) действат като инкасатори на дължимите от населението данъци и такси;

4. Контрол над системно важни инфраструктури, природни ресурси и земеделски култури – освен петролни кладенци и газови находища „Ислямска държава“ контролира и важни иригационни съоръжения и източници на питейна вода. Чрез тях тя контролира както селскостопанската продукция (т.е. продоволствената сигурност), през чиято територия преминават акведуктите, но и местното население, което се препитава чрез съответната стока и водата, с която се снабдява за питейни нужди. Основни селскостопански стоки, с които терористите търгуват са ориз, пшеница (200 млн. USD от житни силози в Ирак), ечемик, памук, вълна и селскостопански животни. Те рекетират местното население като го принуждават да им „продаде“ или „дари“ част от произведената селскостопанска продукция, в замяна на събиране на задължителния данък „закат“. Според Центъра за анализ на тероризма във Франция „...между 5% - 10% от вноса на памук в

²² Supra 1. Ibid. **BRISARD**, Jean-Charles and Damien MARTINEZ. Islamic State: The Economy-Based Terrorist Funding. *Thomson Reuters Accelus* [online]. October 2014 [viewed August, 31st 2022]. Available from: <http://accelus.thomsonreuters.com/sites/default/files/GRC01815.pdf>

²³ Supra 1. Ibid. P. 266.

²⁴ „Харадж“, „харач“ подобно на „джизие“ в Османската империя в размер на 1/2 или 1/4 унция злато два пъти годишно. Основание за плащането на данък „джизие“ е Свещеният Коран, сура 9.29. Плащайки „джизие“, немюсюлманите се освобождават от военна служба. В някои случаи този поголовен данък се разглежда и като вид пропорционален данък, при който богатите плащат повече, а бедните по-малко или изобщо са освободени. Данък „джизие“ е продължение на данък „гезирт“ – поголовен данък в Иран, еквивалент на латинския данък „капутацио“.

²⁵ **НАНС**, Майкъл. ИДИЛ. Кой са те, как се сражават, в какво вярват? София: Milenium, 2016, стр. 292.

Турция произлиза от плантации, които се контролират от терористичната организация. Така около 20% от произведените тениски в Турция са с памук, внесен от Северна Сирия. До средата на 2015 г. приходите от тази дейност за терористите са около 20 млн. годишно, но според експертите, те могат да достигнат около 100 млн...“ USD²⁶. Отделно, терористите конфискуват абсолютно незаконно земеделската техника на стопаните в местните ферми като впоследствие ги задължават да я вземат „под наем“ от тях (вид рекет). Не на последно място, терористичната организация въвежда максимални и минимални изкупни цени на селскостопанската реколта, доколкото държи контрола върху обработваемите земи, средствата за производство и силозите, в които се съхранява реколтата, а така също и контролира последващото ѝ разпространение. Допълнителни приходи „ДАЕШ“ генерира от търговията с фосфат, цимент и сяра. Търговията с цимент е особено важна. „... Само от циментовия завод в Мосул „ИДИЛ“ печели по 300 хил. USD дневно...“²⁷ От своя страна швейцарският конгломерат „LafargeHolcim“ е класически пример за рекета на терористичната групировка. В периода 2013 г. – 2014 г., чрез посредници, той е принуден да плати 13 млн. EUR „откуп“ на терористите за своя циментов завод в Джалабия, в провинция Алепо (най-големия и технологично най-съвременния циментов завод в страната), в замяна на „сигурност“, доставяна от бойците на „Халифата“ по време на Гражданската война в Сирия²⁸;

5. Контрол над културно-историческите артефакти и търговия с антики, вкл. и данък „антики“ – преднамереното разрушаване на културно-исторически и религиозни обекти, включени в списъка на ЮНЕСКО (24 напълно разрушени културни средища в района на Тадмор, Самара, Мосул, Ниневия, Палмира, Нимруд, Хатра,

²⁶ Supra 1, 20. Ibid. P. 266.

²⁷ Според Хашим ал Хашими, изследовател от Ирак. Supra 1. Ibid. P. 259.

²⁸ През 2019 г. във Франция е заведен съдебен иск срещу циментовия завод и повдигнато обвинение за извършени престъпления срещу човечеството и съучастие в дейността на „Ислямска държава“ и други джихадистки терористични групировки заради платения откуп (финансиране на тероризъм и радикализъм). Първоинстанционният съд оправдава *LafargeHolcim* с аргумента, че компанията не е могла да носи отговорност за парите, попаднали през посредници до терористичната групировка. Решението е отменено от Върховния апелативен съд, който през септември 2021 г. постановява повторно разглеждане. През май 2022 г. Върховният апелативен съд постановява, че холдингът трябва да отговаря за престъпления срещу човечеството доколкото компанията *Lafarge* е финансирала операции на „Ислямска държава“ чрез свои дъщерни дружества в условията на пълна осведоменост за дейността на терористичната групировка. Сред доказателствата е и запазена електронна кореспонденция между висши ръководители на циментовия завод и ислямистите, видно от която френските бизнесмени молят представителите на „Ислямска държава“ да позволят заводът да работи в замяна на някои преференции. Има свидетелски показания, че директорите на циментовия завод многократно са преговаряли с терористите и са им предлагали различни персонални бонуси. Вж. French court upholds Syria 'complicity in crimes against humanity' charge against Lafarge. *France24* [online]. 18.05.2022. [viewed August, 31st 2022]. Available from: <https://www.france24.com/en/live-news/20220518-paris-court-upholds-charges-of-complicity-in-crimes-against-humanity-linked-to-lafarge-s-cement-plant-in-syria>

Ракка, Хорсабад, Алепо и др.) е част от „Доктрината на разрушението“ в името на съграждане на „Халифата“ (вид културен Холокост). То представлява и добре организирана международна контрабандна търговия с откраднати антики. „Ислямска държава“ е ключов играч на глобалния „черен пазар на антики“ и има разработени собствени канали за транспортиране на ценностите до Западна Европа и САЩ (посредством мулета на пари и на артефакти), където тези предмети се (пре)продават. Според „National Geographic“, по данни от записите в карти памет, иззети от Иракските сили за сигурност, терористичната групировка контролира над 4 500 археологически обекта, повечето от които част от световното културно наследство на ЮНЕСКО. 90% от историческите артефакти на Сирия се намират в такива географски региони, в които са най-многобройните военни конфликти, което от своя страна позволява мащабното им заграбване и експлоатиране. В допълнение следва да се има предвид че системното умишлено унищожаване на общото културно-историческо наследство на човечеството, по силата на Римския статут на Международния наказателен съд, представлява военно престъпление и престъпление срещу човечеството и като такова следва да бъде преследвано и наказано;

6. Контрол над нарко пазара и бизнеса с изкуствен наркотици – съществен приход за „Ислямска държава“ представлява криминалната дейност с най-висока степен на обществена опасност – „търговията с наркотици“, благодарение на плодородните полета с опиумен мак в Афганистан и Сирия – основен ресурс за производство на хероин²⁹. Най-голям дял в бизнеса с наркотици групировката има в производството и дистрибуцията на изкуствени, синтетични наркотици (основно каптагон и амфетамин), чрез контрол върху няколко големи бивши химически лаборатории на територията на Сирия. Каптагонът³⁰ е нужен на „Ислямска държава“ основно като добавка в храната на нейните бойци, поради специфичните си медицински и психосоматични свойства³¹. Контролът върху контрабандните канали на афганистански хероин от Средна Азия към Европа заема по-малък дял в бизнеса.

Отвлеченията на хора, с цел откуп, робство и препродажба на жени като робини (Табл. 1, т. 2), са специфичен елемент от „бизнеса“

²⁹ ВЛАДОВА-НЕДКОВА, Искра. Разследване на наркопрестъпления. София: Софи-Р. 2019.

³⁰ Комбинация от амфетамин и теофилин, първоначално използвана за лечение на малки деца със Синдром на хиперкинетично разстройство.

³¹ Бързо отпуска клетките в тялото, поради което боецът не усеща физическа болка, а скоро след приема му става хипер активен, свръх издържлив физически, придобива психическа сила, смелост, воля, не изпитва страх и умора, не е артериално хипертоничен, нито тахикардичен и няма диспнея, за разлика след употреба на амфетамин Вж. KEEFE, Patrick Radden. The Drugs of War-Captacon and the Islamic State. The Century Foundation [online]. 15.04.2016. [viewed August, 31st 2022]. Available from: <https://tcf.org/content/report/the-drugs-of-war/?agreed=1>

на „Ислямска държава“. Някои се отвлечат с цел откуп, други са брутално убити като форма на геополитически знаци и послания пред света³². Класификация на типологиите за финансиране на тероризъм по този икономически елемент може да бъде направена в следната последователност:

1. Отвлечения с цел откуп – отвлечат се местни иракчани, сирийци, представители на етническите малцинства, както и граждани на Западни държави и Източно-азиатски страни, които се намират в региона. В редки случаи се отвлечат конкретни лица, целенасочено, с оглед насилственото им присъединяване към бойците на групировката. Малцината „откупени“ се връщат обратно на семействата им срещу солиден откуп. Останалата част, за която не бъде получен откуп, се (пре)продава като роби или се убиват по жесток начин. Приблизително между 20 млн. USD и 45 млн. USD е „печалбата“ на „Ислямска държава“ от отвлечения с цел откуп, според Министерство на финансите на САЩ. Плащанията се извършват само в брой, чрез „Хауала“ транзакции, за да не оставят следи и доказателства и доколкото близките на похитените не желаят публичност на отвлечането и следват указанията на похитителите. Във връзка с това Съветът за сигурност на ООН издава Санкция № 2161/2014 г.³³ в допълнение на Санкция № 2133³⁴ и Санкция № 2170³⁵, с която призовава държавите-членки да попречат на терористите да се възползват, пряко или косвено, от плащане на пари за откуп, вкл. чрез блокиране на банкови и платежни сметки на близките на отвлечения;

2. Отвлечане на жени, момичета и деца с цел робство (сабая) и препродажба – отвлечат се предимно жени и деца от кюрдското етническо малцинство езиди³⁶, избягали от „Боко Харам“ (Нигерия) и „Харакат ал-Шабаб ал-Муджахидин“ (Сомалия), като част от доктрината за етническо прочистване на Ирак и съседни държави от неислямски влияния. За „ДАЕШ“ езидите са „нисша раса“, „получовеци“ и „поклонници на сатаната“. Според открити източници на информация в Германия, откупът за тях „струва“ минимум 4-

³² SALMAN, R and O. HOLMES. Islamic state kidnaps 40 men in Iraq's Kirkuk region: residents. Reuters Canada [online]. 10.02.2015. [viewed August, 31st 2022]. Available from: <http://ca.reuters.com/article/topNews/idCAKBN0GZ1OY20140904>

³³ Security Council resolution 2161 (2014). United Nations Security Council [online]. [viewed August, 31st 2022]. Available from: [www.undocs.org/S/RES/2161%20\(2014\)](http://www.undocs.org/S/RES/2161%20(2014))

³⁴ Security Council resolution 2133 (2014) [on threats to international peace and security caused by terrorist acts] United Nations Digital Library [online]. [viewed August, 31st 2022]. Available from: <https://digitallibrary.un.org/record/764436>

³⁵ Security Council resolution 2170 (2014) United Nations Security Council [online]. [viewed August, 31st 2022]. Available from: [www.undocs.org/S/RES/2170%20\(2014\)](http://www.undocs.org/S/RES/2170%20(2014))

³⁶ Арийски клон на индоевропейското семейство.

цифрена сума, но никой не иска да назове публично исканите суми поради срам³⁷;

3. Приходи от „робския пазар“ - в Ракка съществува официален „робски пазар“, на който се извършват наддавания за робите по специално създаден за целта „ценоразпис“. Колкото е по-млад робът, толкова по-скъпо струва. По данни на ООН, бебета и деца от 1 г. до 9 г. „струват“ между 100.00 USD и 165.00 USD, юноши – 200.00 USD, жени между 20 г. и 30 г. – 90.00 USD. На клиент, желаещ да закупи роб или робиня се разрешава покупката на до три „стоки“, с изключение на клиентите от Турция, Сирия и района на Персийския залив, които имат право само на една робиня. Правото на „първи закупил“ я принадлежи задължително на боец от „Ислямска държава“. Ако няма желаещ от „ДАЕШ“, стоката се продава на другите мъже, които я искат. Плащането се извършва в брой или чрез трансфер от типа „Хауала“³⁸;

4. Приходи от он-лайн аукциони за (пре)продажба на пленници и роби – електронен еквивалент на физическия робски пазар в Ракка. Робите и пленниците се снимат и в специални онлайн платформите върви наддаването за тях. Заплащането също се извършва чрез трансфер на пари от типа „Хауала“, доколкото поради наложените ограничения за момента няма алтернативни платежни методи;

5. Приходи от продажба на жени-бойци – купуват се и се продават жени-терористки и жени-полицаи, с които се попълват отрядите на „Диуан ал-Хисба“ (ислямската морална полиция). Работи се на принципа на робския пазар в Ракка, като заплащането също се извършва в брой или чрез прехвърляне на средствата през „Хауала“ трансакции;

6. Приходи от принудителни бракосъчетания на момичета-робини с бойци на „Ислямска държава“ и полигамия – следват се изконните традиции на ислямската религия, които позволяват младоженецът да „откупи“ булката от баща ѝ, като я заплати с пари в брой или в натура. Доколкото браковете са принудителни, цената на „откупуване“ на булката е по-скоро символична и зависи от задълженията на бащата към местните лихвари. Честа практика е да се продават малолетни момиченца за булки на джихадисти, за да се издължат родителите на местните лихвари, които в действителност са хауаладари, работещи за „Халифата“. Цената на булките варира от

³⁷ РАЧЕВА, Б. Как се откупуват заложници. *Deutsche Welle* [online]. 28.11.2014 г. [прегледан 31.08.2022]. Достъпен на: www.dw.com/bg/%D0%BA%D0%B0%D0%BA-%D1%81%D0%B5-%D0%BE%D1%82%D0%BA%D1%83%D0%BF%D1%83%D0%B2%D0%B0%D1%82-%D0%B7%D0%B0%D0%BB%D0%BE%D0%B6%D0%BD%D0%B8%D1%86%D0%B8/a-18096903

³⁸ Report of the Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights on the Human Rights Situation in Iraq in the Light of Abuses Committed by the so-called Islamic State in Iraq and Levant and Associated Groups. *United Nations. Digital Library* [online]. [viewed August, 31st 2022]. Available from: <https://digitallibrary.un.org/record/791021>

500.00 USD до 10, 000.00 USD, в зависимост от здравословното състояние и годините. УНИЦЕФ изчислява, че около 15% от момичетата в Афганистан са омъжвани принудително преди навършване на 16-годишна възраст³⁹;

7. Приходи от варварския сексуален Джихад с жени (Доктрина за сексуалното робство „никах“, в букв. пр. „брачна церемония“) – поупко-продажба на жени с цел изнасилвания като част от акта на религиозна отдаденост („ибада“) и доближаване до Бог. Доктрината „Ал никах“ издига в култ и оправдава сексуалното насилие, защото се приема за „предано служене на Аллах“⁴⁰. Според показания на момиче, участвало в удовлетворяване на сексуалните потребности на джихадисти от „Ал Каеда“, един сеанс струва между 300.00 USD – 400.00 USD на човек. Момичетата се подготвят предварително, като са им забранени сексуални контакти с други мъже, които не са бойци или такива, които по никакъв начин не са асоциирани с терористични групировки⁴¹;

8. Приходи от търговия с човешки органи и плазма от редки кръвни групи – „ДАЕШ“ продава органи (сърце, бъбреци, черен дроб, панкреас, роговица на очите)⁴² и кръв от редки кръвни групи, с които се снабдява от пленници, роби и джихадисти в предсмъртна агония. На този етап трудно се откриват открити източници на информация относно финансовите мащаби на този бизнес.

Материалната помощ от наетите чуждестранни бойци (Табл. 1, т. 3) е относително малък, но важен елемент от приходната част на бюджета на „Ислямска държава“. Той включва следните типологии за финансиране на тероризъм:

1. Доставка на съвременно оръжие, боеприпаси, автомобили и авточасти – част от наетите чуждестранни бойци стрелят с лично оръжие, донесено от държавите им на произход. Друга част служат като доставчици и логистици на вече закупени от тях или от „Ислямска държава“ оръжие и боеприпаси. В тази група влизат и стоките с двойна употреба, дефектните продукти, военното оборудване с отпаднала необходимост и продуктите, произведени нелегално, в условията на откраднати военни технологии и/или изтекли лицензионно-разрешителни режими за производството им, дело на военно-промишления комплекс на някои държави от Варшавския договор.

³⁹ **БОНЕВА**, Биляна. Родители в Афганистан продават децата си от бедност. Българска национална телевизия. 1. Новини [online]. 26.10.2021 г. [прегледан 31.08.2022 г.] Достъпен на: <https://bntnews.bg/news/roditeli-v-afganistan-prodavat-decata-si-ot-bednost-1173148news.html>

⁴⁰ **ПАВЛОВА**, Боряна. Доктрина за насилие на ИД – молитва и брутален секс. Dnes.bg [online]. [прегледан 31.08.2022 г.] Достъпен на: www.dnes.bg/world/2015/08/15/doktrina-za-nasilie-na-id-molitva-i-brutalen-seks.273298

⁴¹ **ДРОНЗИНА**, Татяна и Явор РАЙЧЕВ. Жените в „Ислямска държава“. София: Военно издателство, 2016, стр. 101.

⁴² „...Цената на бъбрек може да достигне до 200 хил. USD...” Supra 1. Ibid. P. 269.

Пример за такава материална помощ от бойците е казус от Турция. Подозрителен пътник от Скандинавска държава пристига на летище „Сабиха Гьокчен“ в Истанбул. По време на интервю с властите признава, че пътува до Турция с намерение да стигне до Сирия, за да се присъедини към „Ислямска държава“. В багажа му са открити камуфлажно облекло, автомат „Калашников“ АК-47 с патрони, комплекти за първа медицинска помощ, ножове, бинокли, батерии, спортни обувки, различни видове въжета, запалки и военно оборудване. Пътникът е депортиран обратно към страната по произход⁴³. В допълнение следва да се отбележи помощта на бойците под формата на доставени автомобили втора употреба и на части и елементи за тях от държавите им на произход или от държави по пътя им към Сирия (в т.ч. България⁴⁴). В по-краен вариант, след пристигането джихадистите участват в бизнеса на местни мобилни автокъщи в Ирак и Сирия, доставяйки колите на адреса на купувача и получавайки парите в брой и в последствие превеждайки ги през „Хауала“ до терористичната групировка;

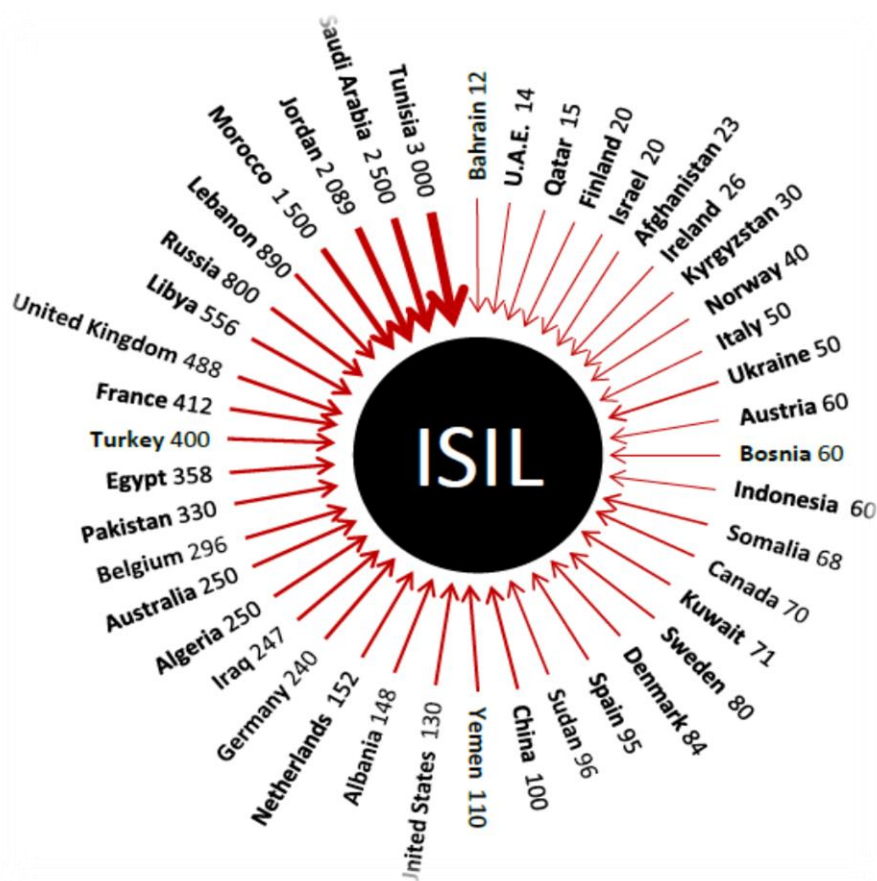
2. Дейност като „финансови мулета“ – преди да тръгнат към Сирия, бойците събират пари и дарения, вкл. в натура, в своите държави и ги трансферират през банковите си сметки или парични преводи през системата „Хауала“, а в някои случаи и лично, чрез физическо пренасяне, към координаторите на терористичната организация. Такъв е примерът с кандидат за боец, разкрит в Турция. Пътник от ЕС каца на летище „Сабиха Гьокчен“ в Истанбул с 4 куфара и 2 спортни чанти. При прилагане на стандартния метод „анализ на риска“ спрямо подозрителен пътник властите откриват в багажа на лицето 3, 500.00 EUR в брой и голямо количество тениски, дънки, суичъри и сувенири с логото на „Ислямска държава“. Пасажерът е задържан и му е поставен черен паспорт за влизане в Турция. Депортиран е към страната по произход⁴⁵;

3. Заплащане на еднократна встъпителна такса за присъединяване към групировката – „членският внос“ струва между 1, 000.00 USD – 1, 500.00 USD и не се връща независимо дали доброволецът ще бъде одобрен за член или отхвърлен. До края на 2014 г. групировката наброява около 19 хиляди чуждестранни бойци от 90 държави по света (вж. Фиг. 1);

⁴³ Supra 3. Ibid. P. 22. Case Study 3.

⁴⁴ Казусът „Мустафа ал Ибрахим“. Вж. ЙОРДАНОВА, Гургана. Изпирание на пари и финансиране на тероризъм. Практически казус от България. В: *Сборник с материали. XI международна научна конференция „Научните изследвания, технологии и иновации – основа за изграждане на нови отбранителни способности“*. Международно изложение за отбранителни продукти и услуги „Хемус 2022“. Пловдив. ISSN 1312-2916 Под печат.

⁴⁵ Supra 3. Ibid. P. 29. Case Study 11.

Фигура 1 Разпределение на бойците според държавата им на произход

Източник: Доклад на FATF въз основа на публикация на *Washington Post*, 30.10.2014 г.⁴⁶

4. Дистанционни дарения чрез бойци-мулета на пари – в някои случаи кандидат-бойците, в качеството си на „мулета на пари“ пренасят и т.нар. „дистанционни дарения“. При тях събраните благотворителни средства (най-често от държави в ЕС, които прилагат засилени мерки срещу изпирането на пари и финансирането на тероризма) се изпращат до банкови сметки в Турция, от където при пристигане боецът трябва да ги изтегли в брой и занесе до Сирия и Ирак или да ги изпрати към тези държави през други доверени „мулета“, или посредством хауаладарски преводи. Подобен е пример от Италия. Сметка, открита в италианска кредитна институция, на името на благотворителна организация от Северна Италия, е запазена с дарения на малки по

⁴⁶ MILLER, Greg. Airstrikes against Islamic State do not seem to have affected flow of fighters to Syria, *The Washington Post* [online]. 30.10.2014. [viewed August, 31st 2022]. Available from: www.washingtonpost.com/world/national-security/airstrikes-against-the-islamic-state-have-not-affected-flow-of-foreign-fighters-to-syria/2014/10/30/aaf1f124a-603e-11e4-91f7-5d89b5e8c251_story.html?hpid=z1

номинал суми от различни физически и юридически лица от страната и Европа, с цел подпомагане на благотворителни инициативи и социални дейности. Веднъж след като постъпят по сметката, средствата се изпращат до алтернативна банкова сметка, открита в кредитна институция в Турция, където се изтеглят от съответния боец на „ДАЕШ“. Разследването на случая открива, че повечето от даренията са предназначени за т.нар. „дистанционни“ осиновявания на деца, но на практика няма нито едно осиновено дете чрез заподозряната фондация. Вместо това един от крупните дарители се оказва член на екстремистка групировка от района на Ломбардия, който набира джихадисти за насилствен екстремизъм. Самият той впоследствие загива като боец на „Ислямска държава“ в Сирия, използвайки неправителствената организация като нерегламентирано средство за набиране и трансфериране на капитали в полза на терористите⁴⁷.

Акумулираните средства чрез съвременните платежни, клиринг и сетълмент системи, социални и комуникационни мрежи и канали (Табл. 1, т. 4) е сравнително нова, иновативна типология за финансиране на тероризъм и е сред разрастващите се маркетингови елементи за увеличаване приходоизточниците на „Ислямска държава“. По данни на Европейския парламент, годишният оборот през 2014 г. по тези канали достига 7 млрд. USD⁴⁸. В тази сума влизат само средствата, които могат да бъдат доказани със съответните банкови разписки и получени чрез банкови и платежни сметки на операторите на системи като “*Western Union*”, “*Money Gram*”, “*Fexo Pay*”, “*UPT*”, “*RIA*”, “*Money Trans*”, „*Золотая Корона*“ и др. Следва да се отбележи, че под „банкови“ се имат предвид сметките, открити в 90 местни клонове на иракски търговски банки и преводи, наредени през кореспондентските сметки на Централната банка на Ирак с Централните банки на Йордания, Катар, Афганистан и Саудитска Арабия. В допълнение следва да се имат предвид и още 20 финансови институции, които оперират на териториите, контролирани от „Ислямска държава“ в Сирия и изпълняват само вътрешни преводи, поради наложени санкции от Министерство на финансите на САЩ⁴⁹ и ЕС⁵⁰.

Допуска се, че средствата, получени чрез небанковите канали (алтернативни арабски неформални системи от типа „Хауала“) са с поне двойно по-големи търговски обеми, спрямо получените по

⁴⁷ Supra 3. Ibid. P. 19. Case Study 1.

⁴⁸ Supra 4. Ibid.

⁴⁹ Press release. U.S. Department of the Treasury [online]. 30.05.2021. [viewed August, 31st 2022]. Available from: www.treasury.gov/press-center/press-releases/Pages/tg1596.aspx

⁵⁰ The EU Terrorist List of persons, groups and entities involved in terrorist acts and subject to restrictive measures. The European Council. Council of the European Union. Policies: The EU's Response to terrorism. EU Terrorist List [online]. [viewed August, 31st 2022]. Available from: www.consilium.europa.eu/en/policies/fight-against-terrorism/terrorist-list/

традиционните банкови канали (минимум 15 млрд. USD). Към този елемент трябва да бъдат добавени още: приходите от сенъоража на емитираната „собствена валута“ (златен ислямски динар⁵¹), *fighting* атаки, финансови престъпления и кражба на пари директно от банкови сметки чрез хакерски атаки в кибер пространството, пари през мобилно приложение за изпращане на средства в системата *Android*, собствени компютърни игри, генериращи печалба за „Ислямска държава“ при победа в кибер пространството.

Интересни за изследване и анализ са приходите, получени през социални мрежи и средствата, събрани в рамките на „благотворителни кампании“ в Интернет. Така напр. кампания през юни 2014 г. в *Twitter* с хаштаг *#AlleyesonISIS* натрупва 40 хиляди туйта само в рамките на първия ден⁵². Отделно, в САЩ е арестувано лице, срещу което са повдигнати 2 обвинения за незаконно придобиване и притежаване на нерегистриран заглушител за огнестрелно оръжие. На 16.09.2014 г. съдебното жури на Федералния съд в Рочестър, Ню Йорк, връща обвинителен акт от 7 точки, в който обвинява задържаното лице в материална подкрепа и предоставяне на ресурси в полза на „Ислямска държава“, наред с другите обвинения, относно незаконно притежаваното оръжие и боеприпаси. Според прокуратурата лицето е използвало *Twitter*, за да публикува туйтове с цел събиране на дарения в полза на различни терористични организации и прояви на насилствен екстремизъм в света, както и за подпомагане бойците на „Халифата“ в Сирия. В обвинителния акт се посочва, че само един от туйтовете с призив за дарения донася цели 5 хил. USD, дарени в брой от семейство⁵³.

Приходите от дарения от неправителствени организации и частни лица-благодетели (Табл. 1, т. 5) в полза на „Ислямска държава“ не са така крупни, както даренията за предшестващата я „Ал-Каида“. Големите крупни дарения са по-скоро изключение отколкото практика, поради засиления контрол от страна на властите и мерките за

---

⁵¹ (Модерен) ислямски златен динар – златна монета в ограничена емисия, емитирана от Дивана за управление на финансите (Централната банка на „Ислямска държава“), чиято цел е възраждане на историческия Златен динар от ерата на ранния ислям (управлението на халифа Осман). Петролът в Източна Сирия от 2015 г. насам се търгува само в златни динари и първоначално разменната му стойност възлиза на 139 USD. 7 г. по-късно валутата все още не е конвертируема и няма официална статистика за движение на курсовите разлики. По данни на турската полиция, монетният двор, в който се сече златният ислямски динар, е разположен в гр. Шахинбей, провинция Газиантеп, на турско-сирийската граница. Вж. MORTIMER, Caroline. Secret printing presses making Isis currency seized by Turkish police. *The Independent* [online] 08.10.2015. [viewed August, 31st 2022]. Available from: www.independent.co.uk/news/world/middle-east/isis-currency-six-arrested-after-secret-printing-presses-making-coins-found-after-raid-by-turkish-police-a6685681.html

⁵² MAHER, Shiraz and Joseph Carter. Analyzing the ISIS “Twitter Storm. *War on the Rocks* [online]. 24.06.2014. [viewed August, 31st 2022]. Available from: <https://warontherocks.com/2014/06/analyzing-the-isis-twitter-storm/>

⁵³ Supra 3. Ibid. P. 25. Case Study 9.

превенция и противодействие на изпиране на пари. Основните типологии за финансиране на тероризъм с дарения са:

1. Приходи от принудителен данък „закат“ – в района на окупираните суверенни територии всички отчислени пари се предават в брой на местните вождове на терористичната организация или се изпращат през „Хауала“ като се приемат за доброволна помощ на мюсюлманите в борбата им за установяване на „Халифата“. Според Европейския парламент приходите от данък „закат“ носят около 900 млн. USD годишно⁵⁴;

2. Финансови трансфери от различни ислямски фондации и доверителни фондове с благотворителен характер – многообразие от типологии. Засечени са много на брой трансфери от Катар, Саудитска Арабия, Кувейт, Йордания, Мароко, Либия, Ливан. На 24.09.2014 г., физическо лице, свързано с групировката трябва да получи банков превод за 2 млн. USD, наредени от Персийския залив. Операцията е прихваната от служба за сигурност и канцелирана. Министерство на финансите на САЩ издава санкция срещу лицето. Друга характерна типология са даренията за подпомагане на сирийските бежанци. Парите така и не достигат до тях, доколкото се заграбват от „Ислямска държава“ чрез контрола върху банковите клонове. Не са малко и случаите, при които се засичат новосъздадени благотворителни сдружения, специално учредени за подпомагане на бежанци, образование на децата - бежанци, грижа за вдовиците. На практика обаче те са „законни“ правни субекти, занимаващи се с благотворителност в полза на „Ислямска държава“ и функциониращи като нелегални хауаладарски офиси. Такъв е примерът от Руската федерация, при който частно лице създава фондация за подпомагане на сирийските бежанци (строителство на джамии, училища, детски градини и здравни служби в лагерите на турско-сирийската граница). Лицето се оказва ръководител на ОПГ, която изпраща събраните дарения до „ДАЕШ“ (в брой, през „Хауала“ преводи и по изключение през банкови преводи и преводи до *e-wallet*), променяйки волята на руските дарители⁵⁵;

3. Дарения и кражби на дарения от частни лица през интернет канали – по данни на разузнавателни източници физически лица, свързани с „Ислямска държава“ призовават за дарения в *Twitter* като първо установяват контакт с потенциалните дарители в *Skype*. От дарителите се иска да купят предплатени карти за мобилни разговори или под предтекст, че се налага да закупят някакъв продукт, стока или

⁵⁴ 10% задължителен данък, намален до 2,5% от печалбата на работещите селскостопански ферми и индустриални предприятия заради обстоятелството, че страната се намира във война. Supra 4. Ibid. P. 12.

⁵⁵ Supra 3. Ibid. P. 20. Case Study 2.

услуга, за които се изисква плащане с кредитна карта, изискват банковите номера на платежното средство (номер на карта, валидност, титуляр и CVV/CVC код). След получаване на банковата информация агентът на „ДАЕШ“ я препраща до лице в най-близката държава до Сирия и я продава с по-ниска цена, като разликата внася в полза на „Ислямска държава“⁵⁶. Друга подтипология на базовата типология е стандартното изпращане на дарение (пари в брой) през офис от най-близката хауаладарска мрежа. По този канал в Ирак са арестувани двама кюрди в опит да изпратят 148, 000.00 USD на ислямистката сунитска терористична групировка „Ансар ал-Ислам“⁵⁷. По същата схема ФБР засича и „дарение“ от Афтаб Али Хан (Пакистан), резидент в Масачузетс, САЩ, който изпраща на Файзал Шахзад 4, 900.00 USD през февруари 2010 г. чрез „Хауала“ превод. По-късно семейството на Хан получава еквивалентна сума в Пакистан. Шахзад е осъден за опита за атентат с кола-бомба на „Times Square“ на 01.05.2010 г.⁵⁸;

4. Дарения в натура – директна помощ за бойците под формата на оръжие, боеприпаси, храна, минерална вода, медикаменти, изпращани от Турция, Катар, Саудитска Арабия, Йордания, както и такива, които са специално събрани от международни ислямски институти и организации;

5. Бартерни сделки – най-вече „петрол срещу оръжие“ (Катар, Турция, Саудитска Арабия) и по-рядко „петрол срещу храни“. За целта „Ислямска държава“ използва наследените контрабандни мрежи, разработени от Саддам Хюсеин в Турция, Сирия и Йордания. Това, според Майкъл Нанс, „...се извършва по добре установени канали за храна, оръжие и атентатори самоубийци, някои от които датират още от ерата на програмата на ООН „Петрол срещу храни“ по времето на Саддам Хюсеин...“⁵⁹ Най-известната сделка до този момент по първата подтипология е казусът с бизнеса на най-малкия син на президента на Турция. Според открити източници в Италия Неджметин Билял Ердоган, известен като „Петролният министър на „Ислямска държава“ и „Петролният принц на „Ислямска държава“, купува контрабанден нефт от джихадистката групировка, продавайки ѝ

⁵⁶ Казус от Саудитска Арабия. Supra 3. Ibid. P. 24. Case Study 8.

⁵⁷ В последствие една част от нея се влива в „Ислямска държава“, а друга стават поддръжници на Заркауи – наследникът на бин Ладин. Вж. MALIK, Nikita. Does the Hawala Payment System Still Benefit Terrorists? *The Forbes* [online] 29.04.2019. [viewed August, 31st 2022]. Available from: www.forbes.com/sites/nikitamalik/2019/04/29/does-the-hawala-payment-system-still-benefit-terrorists/?sh=4180a62051bf

⁵⁸ Pakistani Man Sentenced on Unlicensed Money Transmitting and Immigration Fraud Charges. *The Federal Bureau of Investigation. U.S. Attorney's Office. District of Massachusetts* [online]. 12.04.2011. [viewed August, 31st 2022]. Available from: <https://archives.fbi.gov/archives/boston/press-releases/2011/pakistani-man-sentenced-on-unlicensed-money-transmitting-charges-and-immigration-fraud>

⁵⁹ Supra 25. Ibid. P. 285.

оръжие и боеприпаси от Турция (или закупени от други държави с посредничеството на Турция)⁶⁰. Сделките се заплащат през неформални парични преводи със сетълмент от „Хауала“ с оглед непроследяемост. Заради съмнителната си дейност и връзките с „ДАЕШ“ в началото на февруари 2016 г. срещу Билял Ердоган е повдигнато обвинение в изпиране на пари и нарушаване на европейските и италианските закони от главния прокурор на район Болоня (Италия). Делото е образувано въз основа на клетвена декларация на турския бизнесмен и лидер на „Млада партия“ Мурат Хакан Хузан⁶¹. Като друг пример за хипотезата „петрол срещу оръжие“ може да се разглежда казусът с бизнесмен и бивш служител на МВР, собственик на петролната компания „Сакса“ ЕООД⁶². През 2017 г. е извършена проверка във верига бензиностанции „Круиз“ и петролна база в района на София, собственост на „Сакса“ ЕООД, където се съхранява дизелово гориво с намалено съдържание на био етанол. Според разследващите компанията внася гориво от Турция, през Гърция. Налице са обосновани предположения, че става въпрос за контрабандно гориво, закупено от „Ислямска държава“, доколкото качеството на горивото е ниско, поради нискотехнологичните рафинерии в Ирак и Сирия, контролирани от „ДАЕШ“. В този контекст, *„... през месец февруари 2016 г., в резултат на сателитни снимки, получени от САЩ и Русия, е пресечена престъпна схема за доставка в България на контрабандно гориво с произход екстремистката организация „Ислямска държава“ ...*⁶³ (данните са потвърдени и от журналистическо разследване, излъчено по БНТ).

Изводи (възможни решения)

Видно от изнесените типологии, (само)финансирането на дейността на „Ислямска държава“ е комплексна проблематика, която засяга глобалната финансова сигурност и изисква консолидация на усилията на международната общност за противодействие на радикална терористична дейност и минимизиране на щетите от дейността на терористичните групировки, в т.ч. и „Ислямска държава“. Като ключов момент в борбата срещу финансирането на тероризма и в частност, дейността на „Ислямска държава“, следва да се имат предвид възможностите на финансовото разузнаване за добиване и

⁶⁰ Riciclaggio, indagato il figlio di Erdogan. Corriere di Bologna [online]. 16.02.2017. [viewed August, 31st 2022]. Available from: <https://corrieredibologna.corriere.it/bologna/notizie/cronaca/2016/16-febbraio-2016/riciclaggio-indagato-figlio-erdogan-24057028548.shtml>

⁶¹ Противник на режима на Ердоган в Турция. Supra 60. Ibid.

⁶² Наш петролен бос разследван за сделки с „Ислямска държава. *Блиц* [онлайн]. 10.07.2017 г. [прегледан 31.08.2022 г.]. Достъпен на: https://blitz.bg/kriminalni/nash-petrolen-bos-razsledvan-za-sdelki-s-islyamska-drzhava_news528018.html

⁶³ Сателитни снимки от САЩ и Русия разкрили схемата с горивото от ИДИЛ в България. 24 часа [онлайн]. 01.03.2016 г. [прегледан 31.08.2022 г.]. Достъпен на: <https://www.24chasa.bg/mezhdunarodni/article/5335299>

предоставяне на навременна и достоверна информация с възможности за ранно идентифициране на потенциални рискове и заплахи, касаещи операции по финансиране на тероризъм и изпиране на пари. В допълнение, следва да се отчети комплексното влияние на фактори като: данни в подаваните доклади за съмнителни сделки и операции, капацитет за разбиране на основните типологии, по които се финансира тероризмът, повишен административен капацитет на лицата, извършващи мониторинг на различните финансови транзакции (банкови, платежни, пощенски парични преводи и др.), както и засилване ефективността на различните санкционни и ограничителни режими на глобално ниво.

Доколкото изграждането на капацитет за борба срещу тероризма и финансирането на радикална терористична дейност е дългосрочен стратегически процес, то същият, като проблем на сигурността, за момента е частично десекюритизиран, само при конкретни типологии и на база влязло в сила съдебно решение. На глобално ниво казусът остава отворен за нови възможни решения.

ЛИТЕРАТУРА:

1. **ВЛАДОВА-НЕДКОВА**, Искра. *Разследване на наркопрестъпления*. София: Софи-Р. 2019. ISBN 978-954-638-181-1
2. **ДРОНЗИНА**, Татяна и Явор **РАЙЧЕВ**. *Жените в „Ислямска държава“*. София: Военно издателство, 2016. ISBN 978-954-509-552-8
3. **ЙОРДАНОВА**, Гергана. Изпиране на пари и финансиране на тероризъм. Практически казус от България. В: *Сборник с материали. XI международна научна конференция „Научните изследвания, технологии и иновации – основа за изграждане на нови отбранителни способности“*. Международно изложение за отбранителни продукти и услуги „Хемус 2022“. Пловдив. ISSN 1312-2916 Под печат.
4. **НАНС**, Майкъл. *ИДИЛ. Кои са те, как се сражават, в какво вярват?* София: Milenium, 2016. ISBN 978-954-515-349-5
5. **ЧУКОВ**, Владимир. *ДАЕШ: (Не)Ислямска държава*. София: Изток-Запад, 2016. ISBN 978-619-152-859-2